

WYPRAWY I PROGRAMY BADAWCZE

Anna Kowalska

Kierownik XXXIII Wyprawy Polarnej PAN
Uniwersytet Wrocławski
Instytut Nauk Geologicznych
pl. Maxa Born'a 9, 50-204 Wrocław

XXXIII WYPRAWA POLARNA PAN (2010-2011) DO POLSKIEJ STACJI POLARNEJ HORNSUND NA SPITSBERGENIE

Uczestnicy XXXIII Wyprawy Polarnej PAN dotarli do Polskiej Stacji Polarnej im. St. Siedleckiego w Zatoce Białego Niedźwiedzia na Svalbardzie, w trzech turach: 21.06.2010 - Anna Kowalska, Mateusz Baran, Łukasz Małarzewski i Andrzej Prokopowicz (droga lądowa przez Skandynawię m/s „Norbjørn”), 04.07.2010 – Mirosław Góra, Piotr Łepkowski, Andrzej Wyraz i Kazimierz Zajac (droga lądowa przez Skandynawię – m/s „Norbjørn”) oraz 18.07.2010 – Katarzyna Cichała-Kamrowska, Elżbieta Majchrowska i Michał Sawicki (droga lotnicza – m/s „Norbjørn”). Dwie pierwsze grupy korzystały z pomocy i gościnności karmelitanek bosych z karmelu Totus Tuus, w Tromsø w Norwegii. Ciekawa logistyka transportu Wyprawy sprawiła, iż podczas polarnego lata współpracowali ze sobą, na terenie Stacji, uczestnicy dwóch grup zimujących.

Zegar XXXIII Wyprawy zaczął tykać 22.06., gdy symboliczne klucze do Polskiego Domu pod Biegunem zostały przekazane uczestnikom nowej grupy zimującej, na kolejnych, długich trzynaście miesięcy.

Uczestnicy XXXIII Wyprawy Polarnej PAN to:

Grupa zimująca:

- Anna Kowalska – kierownik wyprawy, geolog
- Mateusz Baran – geodeta, środowisko abiotyczne
- Katarzyna Cichała-Kamrowska – chemik, środowisko biotyczne, jonosfera
- Elżbieta Majchrowska – I meteorolog, meteorolog terenowy
- Łukasz Małarzewski – II meteorolog, elektronik, lidar
- Michał Sawicki – z-ca kierownika, magnetyk, seismolog, elektryczność atmosfery
- Kazimierz Zajac – mechanik

Grupa techniczna (lato):

- Mirosław Góra – kierownik grupy, stolarz
- Andrzej Prokopowicz – kucharz (lato 2010)
- Andrzej Wyraz – technik
- Dominik Petelski – kucharz (wiosna-lato 2011)

Gubernator Svalbardu Odd Olesn Ingerø wraz z Erikiem Nygaardem szefem policji ze stolicy archipelagu Longyearbyen oraz pracownicy Działu Dziedzictwa Narodowego z Biura Gubernatora odwiedzili Stację już 27.06., witając nas na Spitsbergenie i deklarując wszelką pomoc. Czas pokazał, że pomoc ta wielokrotnie okazywała się niezbędna i zawsze idąca w porę. Gubernator, jego zastępca jak i pracownicy służb publicznych z Longyearbyen

i Tromsø byli częstymi gośćmi w Hornsundzie nie tylko w sezonie letnim, gdy odbywali rutynowe kontrole stanu technicznego okolicznych husów, prowadzili inspekcje stanu łączy satelitarnych i sieci paliwowej Stacji, badali liczebność stad reniferów i rodzin lisów polarnych. Żywo interesowali się funkcjonowaniem Stacji, zdrowiem, wykształceniem i umiejętnościami zimowników, ale również w sezonie zimowo-wiosennym strzegąc naszego bezpieczeństwa: udzielając pomocy medycznej (szczepienia zimowników przeciw wściekliznie; dr Erik Krag Jensen i Kari Schrøder Hansen), weterynaryjnej (badania pokąsanych przez niedźwiedzie psów; dr Harald Os), logistycznej (monitoring naszych poczynań na lodowcach interioru), czy eliminacja z okolicy Stacji niedźwiedzia rezydenta; Espen Stokke), technicznej (przeprowadzenie kursu strzeleckiego dla zimowników; Trond Arve Aagesen i wykładów nt. behawioru niedźwiedzi polarnych; dr Magnus Andersen). Skrupulatność działania i życzliwą postawę wobec Polaków okazali Norwedzy na wieść o przypadkowym postrzeleniu dziesięcioletniego samca niedźwiedzia polarnego w lipcu, w okolicach Hytteviki przez polskich naukowców.

Podczas pracy XXXIII Wyprawy Polarnej Stację w Hornsundzie odwiedziło 101 niedźwiedzi, jeden z nich zjadł psa – Rudego.

Sezon letni to liczne wizyty jachtów („Albarquel”, „Oceania”, „Gedania”, „Polski Hak”, „Dana 44”, „Spirit One”) i statków turystycznych („Polar Star”, „Expedition”, „Akademik Ioffe” itd) oraz kajakarzy. Jak zawsze można było liczyć na wszelką pomoc kapitanów s/y „Eltanina”: Piotra Wiśniewskiego (2010) i Jerzego M. Różańskiego (2011). Nieocenione okazało się wsparcie Jarka Zajączkowskiego i Rafała Świętoniowskiego – polskich rezydentów w stolicy archipelagu.

Statek szkolno-badawczy Akademii Morskiej w Gdyni m/s „Horyzont” II z ekwipunkiem wyprawy oraz żywnością przyplłynął na Svalbard 07.08.2010. I w tym sezonie PSP Hornsund była zaopatrywana przez firmę NAVIGA – Krzysztof Makowski. Na brzegu przy Banachówce pojawili się naukowcy i goście w tym: ambasador PR w Oslo wraz z pracownikami, artyści, redaktorzy TVP oraz z-ca dyrektora IGF PAN mgr inż. Tadeusz Latała. W Stacji gościli: Malezyjczycy, Rosjanie, Finowie, Niemcy, Kanadyjczycy, Amerykanie, Czesi, Francuzi i Luksemburczycy, a ich uprzejmość sprawiła, że lato stało się czasem wspaniałych wykładów wygłaszanych dla mieszkańców Stacji przez badaczy prowadzących swoje obserwacje na Ziemi Wedela-Jarlsberga. Jedną z ostatnich prelekcji było wspomnienie postaci zmarłego Josefa Řeháka.

Z początkiem sierpnia Polska Stacja Polarna stała się miejscem dwóch wydarzeń o randze międzynarodowej. Pierwsze to STUDIETUR NORD 2010, SINFER UNIS NTNU NP – gościliśmy 25 polityków oraz znakomitości świata nauki i kultury europejskiej w tym burmistrza Longyearbyen, Kjella Morka. Drugie wydarzenie to *SORBENT Workshop on Climate Change Control for Coal Power Utilities: A New for Cooperation between Scientists, Policy Makers and Industry*. Zaszczycili nas swoją wizytą m.in.: Główny Inspektor Ochrony Środowiska, Andrzej Jagusiewicz, dyrektor IGF PAN prof. dr hab. Paweł Rowiński oraz kierownik Zakładu Badań Polarnych IGF PAN oraz kierownik PSP Hornsund dr hab. Piotr Głowacki.

W połowie września opuścili PSP Hornsund pracownicy grupy technicznej oraz seismolog, którego obowiązki zostały przejęte i wspólnymi siłami wykonywane przez pozostałą część grupy zimującej. W październiku i grudniu miały miejsce wizyty osób

duchownych: pastora Leifa Magne Helgesena z Longyearbyen oraz ks. Mirka Książka z Tromsø wraz z z-cą gubernatora Larsem Fause. Swoją obecnością zaszczylił nas kilkakrotnie redaktor naczelny Svalbardposten, Birger Amundsen, dokumentując nasze życie i pracę w Stacji wieloma ciekawymi i bogato ilustrowanymi artykułami.

Późną wiosną rozpoczął się czas prac lodowcowych zakrojonych na wielką skalę; międzynarodowe ekipy badaczy prowadziły pomiary geofizyczne pokryw lodowych: Pajerla i Hansa, wykonano głębokie wiercenia i sondowania lodowców: Hansa i Werenskiolda, przeprowadzono rdzeniowane wiercenia w osadach ekstraglacialnego jeziora Rev.

Zakres podstawowych pomiarów i badań wykonanych przez uczestników XXXIII Wyprawy Polarnej PAN obejmował: pomiary i badania ziemskiego pola magnetycznego (zjawiska elektromagnetyczne), wstrząsów tektonicznych, natężenia pola elektrycznego oraz gęstości prądu pionowego w przyziemnej warstwie atmosfery, bilansu radiacyjnego powierzchni czynnej w pełnym zakresie widma, zjawisk jonosferycznych w obrębie „kaspu polarnego”, sytuacji meteorologicznej oraz analizy własności optycznych aerozolu arktycznej warstwy granicznej. Prowadzono również obserwacje geodezyjne, fotogrametryczne i glaciologiczne na Lodowcach: Hansa, Amundsena i Werenskiolda. Badano: zanieczyszczenia atmosferyczne i opadów w rejonie południowego Spitsbergenu jak również współczesną dynamikę rozwoju krajobrazu i środowiska biotycznego.

Prace techniczne objęły: wymianę zespołu prądotwórczego w agregatowni, prace przy przystosowaniu domku środowiskowego do nowego monitoringu w zakresie jonosfery, prace w hali magazynowej prowadzące do powstania boksów dla cargo oraz zabezpieczenie na kolejny sezon Banachówki.

Uroczyste przekazanie Polskiej Stacji Polarnej następnej, XXXIV Wyprawie, miało miejsce w nocy, 12/13.07.2011 roku. Swoją obecnością zaszczylił nas kapitan ż. wlk., Waldemar Frankiewicz wraz z załogą m/s Horyzont II oraz super-cargo IGF PAN, pani Grażyna Dziurla. Wszyscy uczestnicy XXXIII Wyprawy Polarnej powrócili wspólnie do kraju M/S Horyzont II. Statek zawinął do portu w Gdyni dnia 20.07.2011 o godz. 10:00 rano.

Kierownik XXXIII Wyprawy Polarnej PAN składa podziękowania tym wszystkim, którzy wsparli nas swoją pomocą.

Uczestnicy XXXIII Wyprawy Polarnej PAN. Od lewej: : (od lewej) Michał Sawicki (geofizyk), Mateusz Baran (geodeta), Anna Kowalska (geolog, kierownik), Kazimierz Zając (mechanik), Łukasz Małarzewski (geofizyk, meteorolog), Katarzyna Cichała-Kamrowska (chemik), Elżbieta Majchrowska (meteorolog). Fot. D. Petelski.